

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

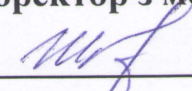
Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра психології

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО
“22” 08 2025 р.

ЛОГІКА

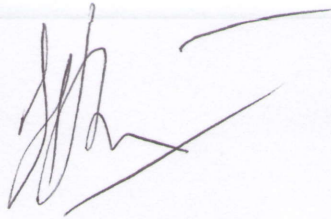
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність:	D8 «Право»
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	«Право»
Освітній рівень:	(перший) бакалаврський
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2025**

РОЗРОБНИК:

д-р. філос. наук, професор

Віталій НАДУРАК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології,
протокол № 1 від 27.08.2025

Завідувач кафедри

Олена ХАЛІК

на засіданні кафедри права
імені академіка УАН о. Івана Луцького ,
протокол № 1 від 28.08.2025

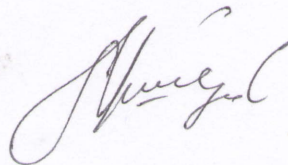
В .о завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП

Михайло МЕЛЬНИКОВИЧ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 29.08.2025

e-mail	vitalii.nadurak@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	316
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua/person/vitaliy-nadurak
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=6441

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни

Робота юриста нерозривно пов'язана з необхідністю розв'язувати складні інтелектуальні завдання. Успішний розв'язок таких завдань потребує знань про стандарти раціонального мислення та вміння втілювати їх у життя. Власне, левову частку таких стандартів пропонує логіка, яка вже понад два тисячоліття асоціюється в багатьох з правилами раціонального мислення. І хоча сьогодні вона вже не є єдиною «законодавицею мод» раціональності, проте очевидною істиною є те, що останню неможливо уявити без логіки.

Сучасна логіка являє собою науку про методи аналізу та оцінки міркувань (аргументів). Саме на формуванні цього вміння й буде зосереджена дана навчальна дисципліна. Тобто, вивчивши її, майбутні фахівці в галузі права вмітимуть аналізувати міркування (аргументи) та оцінювати їх правильність (неправильність) чи силу (слабкість). Водночас, рухаючись до цієї мети, вони засвоять й інші важливі знання та навички, які стануть їм у нагоді в майбутній професійній діяльності та, зрештою, й особистому житті. Йдеться про вміння грамотно оперувати поняттями, виявляти маніпуляції в аргументах та прискіпливіше ставитись до власного мислення.

Таким чином, **мета** навчальної дисципліни полягає у розвитку в студента вміння мислити логічно.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- що таке міркування та його складові (висловлювання та поняття);
- які існують основні різновиди міркувань та методи перевірки їх правильності (валідності) чи сили;
- основні неформальні помилки в аргументації та способи їх подолання.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- виконувати основні логічні операції з поняттями (поділ, обмеження та узагальнення, визначення);
- перевіряти правильність категорійної дедукції діаграмами Ейлера та методом контрприкладу;
- перевіряти правильність дедукції висловлювань за правилами (формулами) та методом контрприкладу;
- оцінювати силу різних видів індуктивних міркувань за відповідними критеріями;
- виявляти неформальні помилки в аргументації.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Логіка» (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Право»).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.	ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.
СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.	ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1		
Семестр	1		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	16 (в годинах)	4 (в годинах)
	семінари, практичні	14 (в годинах)	2 (в годинах)
Самостійна робота		60 (в годинах)	84 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	екзамен (0,5 год.)		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни¹:

Пререквізити	Постреквізити
	Основи наукового пізнання

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Основні поняття логіки (1 год)

Логіка як наука про методи аналізу та оцінки міркувань. Міркування та їх основні види (дедуктивні й індуктивні). Правильні й неправильні, сильні і слабкі

¹ тільки для обов'язкових дисциплін

міркування. Висловлювання. Істинні й хибні висловлювання. Що таке аналіз та оцінка міркувань. Методи аналізу міркувань (карта аргументів).

Завдання для самостійної роботи: вести щоденник самоаналізу.

Тема 2. Поняття (3 год)

Що таке поняття. Зміст та обсяг поняття. Нечіткі поняття. Неоднозначні слова. Відношення між обсягами понять. Обмеження та узагальнення понять. Поділ поняття (класифікація). Поняття роду та виду. Правила поділу. Визначення понять. Види визначень. Родово-видове визначення та його правила. Емоційне значення слів.

Завдання для самостійної роботи: вести щоденник самоаналізу.

Тема 3 Дедуктивні міркування (4 год)

Категорійна дедукція (2 год)

Категорійні висловлювання та їх будова (суб'єкт, предикат, квантор, зв'язка). Стандартні форми категорійних висловлювань (загально-стверджувальні, частково-стверджувальні, загально-заперечні та частково-заперечні). Категорійна дедукція (категорійні дедуктивні міркування) та перевірка її правильності діаграмами Ейлера й методом контрприкладу.

Завдання для самостійної роботи: вести щоденник самоаналізу.

Дедукція висловлювань (2 год)

Види складних висловлювань (єднальні, розділові, умовні, еквівалентні). Види дедукції висловлювань та їх правила (умовні міркування, умовно-категорійні міркування, розділово-категорійні міркування, умовно-розділові міркування).

Завдання для самостійної роботи: вести щоденник самоаналізу.

Тема 4. Індуктивні міркування (4 год)

Узагальнення та чинники, які впливають на його силу.

Вибірковий метод. Генеральна сукупність та вибірка. Закон великих чисел та «закон малих чисел». Похибка та довірча ймовірність. Репрезентативність вибірки. Упередження вцілілих. Поспішне узагальнення та його різновиди (анекдотична помилка, збирання вишень).

Аналогія та чинники, які впливають на її силу.

Причинові міркування та їх типові помилки («після цього, отже, з причини цього», помилка єдиної причини). Методи Мілля: методи єдиної подібності, метод єдиної відмінності, комбінований метод подібності та відмінності, метод залишків, метод супутніх змін (кореляції). Контрольований експеримент як його вдосконалена форма методу єдиної відмінності. Спостережне дослідження.

Висновок про найкраще пояснення. Гіпотези та критерії їх якості.

Завдання для самостійної роботи: вести щоденник самоаналізу.

Тема 5. Неформальні помилки аргументації (4 год)

Міркування та аргументація. Структура аргументації та карта аргументів. Аргумент до людини. Апеляція до хибного авторитету та критерії експертності. Апеляція до більшості. Апеляція до емоцій. Видавати бажане за дійсне. Підміна

тези та її різновиди (класична підміна, «копчений оселедець», «опудало», «апеляція до гумору»). Апеляція до незнання та перенесення тягаря доведення. Фальшива дилема. Генетична помилка. Помилка асоціації.

Завдання для самостійної роботи: вести щоденник самоаналізу.

Зміст практичних занять

Тема 1. Поняття (4 год)

Частина 1 (2 години)

1. Основні поняття логіки.
2. Поняття, їх зміст та обсяг.
3. Відношення між обсягами понять.

Частина 2 (2 години)

1. Узагальнення та обмеження понять.
2. Поділ понять (класифікація).
3. Визначення понять.

Тема 2 Дедуктивні міркування (4 год)

Частина 1 (2 години)

1. Категорійні висловлювання.
2. Категорійна дедукція.

Частина 2 (2 години)

1. Складні висловлювання.
2. Дедукція висловлювань.

Тема 3. Індуктивні міркування (4 год)

Частина 1 (2 години)

1. Узагальнення.
2. Вибірковий метод.
3. Аналогія.

Частина 2 (2 години)

1. Причинові міркування.
2. Висновок про найкраще пояснення.

Тема 4. Неформальні помилки аргументації (2 години)

1. Міркування та аргументація. Структура аргументації. Аргумент до людини.
2. Апеляція до хибного авторитету та критерії експертності.
3. Апеляція до більшості. Апеляція до емоцій. Видавати бажане за дійсне.
4. Підміна тези та її різновиди (класична підміна, «копчений оселедець», «опудало», «апеляція до гумору»).
5. Апеляція до незнання та перенесення тягаря доведення.

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	60	84
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	50
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	20	4
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	15	-
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	15	30

ПОЛІТИКА КУРСУ***1) щодо системи поточного і підсумкового контролю***

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

Відпрацювання пропущених занять відбувається у вигляді експрес-опитування, в ході якого викладач з'ясовує чи оволодів студент відповідною темою. Графік відпрацювань викладач повідомляє додатково та розміщує на сторінці курсу в системі дистанційного навчання УКД.

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).² “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилення текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).³

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання⁴	<u>Метод навчання</u>	Метод оцінювання
ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	Лекція, розповідь-бесіда, пояснення, ілюстрування, вправи, практичні роботи, індуктивний,	Екзамен, поточний контроль, усний контроль, тестовий контроль.

² визначається політика використання ШІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

³ визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перезарахування

⁴ для вибіркових навчальних дисциплін вказується результат навчання

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.	дедуктивний, зтрадуктивний, аналітичний, синтетичний, порівняння, узагальнення, конкретизація,	
ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки	виокремлення основного, проблемно-пошуковий, евристичний, методи самостійної роботи, кейс-метод, дискусія, диспут, мозковий штурм, тренінгові заняття.	

Під час лекції викладач постійно ставить проблемні запитання студентам, для того, щоб стимулювати їх краще засвоїти теоретичний матеріал. Характерною особливістю лекцій з логіки є їхній діалогічний характер, тому студенти в них є активними учасниками освітнього процесу, а не пасивними слухачами.

Практичні заняття, традиційно, мають одним зі своїх завдань, перевірити рівень засвоєння студентами теоретичного матеріалу. Для цього використовуються традиційні методи опитування. Проте все ж головна мета цих занять – формувати навичку мислити логічно, і, власне, такому формуванню присвячено основну частину практичних занять. Для цього викладач проситиме студентів розв'язати відповідні завдання. Для розв'язку окремих завдань можна буде організувати роботу в малих групах та мозковий штурм.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	Поточний усний та тестовий контроль	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється

«Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали - “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Під час вивчення курсу студент обов’язково повинен пройти кілька тестувань в системі дистанційного навчання, які ґрунтуються на тих питаннях, що виносились на лекційні та семінарські заняття. Аналогічно до практичних занять, тести оцінюються за 5-бальною шкалою. За невиконаний тест у журналі виставляється «н». Підсумковий контроль знань також проводиться у вигляді тесту в системі дистанційного навчання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов’язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».⁵

Відпрацювання пропущених занять відбувається у вигляді експрес-опитування, в ході якого викладач з’ясовує чи оволодів студент відповідною темою. Графік відпрацювань викладач повідомляє додатково та розміщує на сторінці курсу в системі дистанційного навчання УКД.

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		

⁵ можна вказати теми чи завдання, які є обов’язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на заліки/екзамени без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ⁶

Основна література

1. Copi, I. M., Cohen, C., & Rodych, V. (2019). *Introduction to Logic* (15th ed.). New York, NY; London: Routledge.
2. Hurley, P. J., & Watson, L. (2016). *A Concise Introduction to Logic* (13th ed.). Boston, MA: Cengage Learning.
3. Kelley, D. (2014). *The art of reasoning: An introduction to logic and critical thinking* (4th ed.). WW Norton & Company.
4. Moore, B. N., Parker, R. (2014). *Critical Thinking*. New York: McGraw-Hill.

Додаткова література

1. Баумейстер, А., Васильченко, А., Кебуладзе, В., Конверський, А., Козаченко, Н., Лактіонова, А., Маєвський, О., Навроцький, В., Остроушко, О., Попович, М., Хоменко, І., Шрамко, Я., Щербина, О. (2016). Логічна термінологія: проблема кодифікації. *Філософська думка*, 3, 6-29.
2. Конверський А. (2020). *Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів*. Київ: Центр учбової літератури.
3. Надурак, В. (2023). Критичне мислення: поняття та практика. *Філософія освіти. Philosophy of Education*, 28(2), 129–147.

⁶ обов'язково: враховувати вимоги [ДСТУ 8302:2015](#) (відповідно до [Наказу № 65, від 4.03. 2016](#)), [рекомендації](#)

Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

4. Пінкер Стівен (2024). *Раціональність. Що це таке, чому важливе і чому трапляється так рідко*. Київ: Лабораторія.
5. Хоменко, І. (2019). *Логіка. Теорія та практика*. Київ: Центр навчальної літератури.

Електронні інформаційні ресурси

1. Що таке сучасна логіка? Ярослав Шрамко / <https://www.youtube.com/watch?v=ZZ7wx67RnxU>
2. Олександр Кулик. Логічні відношення між поняттями / <https://www.youtube.com/watch?v=M2SX-m9GUts>
3. Олександр Кулик. Як формулювати дефініції / <https://www.youtube.com/watch?v=awoPwbdMppo&list=PLEbquXBLK9QL461LIflWYLC88NP3hhWcA&index=7>
4. Critical thinking web / <https://philosophy.hku.hk/think/>

Онлайн-навчання

Вступ до логіки та критичного мислення / <https://www.coursera.org/specializations/logic-critical-thinking-duke>